

Upravljanje jezikom u visokoškolskom obrazovanju u kontekstu internacionalizacije

Benc, Nika

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:897960>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-12**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za lingvistiku

Prijediplomski sveučilišni studij

Jezik i komunikacija u višejezičnom društvu
(dvopredmetni)

Nika Benc

**Upravljanje jezikom u visokoškolskom obrazovanju u kontekstu
internacionalizacije**

Završni rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za lingvistiku
Prijediplomski sveučilišni studij
Jezik i komunikacija u višejezičnom društvu
(dvopredmetni)

**Upravljanje jezikom u visokoškolskom obrazovanju u kontekstu
internacionalizacije**

Završni rad

Student/ica:
Nika Benc

Mentor/ica:
Prof. dr. sc. Lucija Šimičić

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Nika Benc, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Upravljanje jezikom u visokoškolskom obrazovanju u kontekstu internacionalizacije** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 11.9.2024.

Upravljanje jezikom u visokoškolskom obrazovanju u kontekstu internacionalizacije

Sažetak

Globalizacija koja, s jedne strane, utječe na širenje jezičnih repertoara zastupljenih, između ostalog, i u visokoškolskom obrazovanju, a s druge strane, snažno potiče jezično ujednačavanje te promicanje samo nekih jezika, neraskidivo je povezana s jezičnom politikom i upravljanjem jezika na različitim društvenim razinama. Upravljanje jezikom postaje tako nužan element kod provođenja mobilnosti studenata i osoblja i razmjeni informacija (Darquennes, Plessis i Soler 2020). Ovaj rad istražuje stav studenata u Zadru prema ulozi jezika i višejezičnosti jezičnoj politici povezanoj s internacionalizacijom u visokoškolskom obrazovanju s naglaskom na percepciji upravljanja jezikom u kontekstu sveučilišnih studija koji se na Sveučilištu u Zadru izvode na engleskom jeziku. U teorijskom smislu rad istražuje koncepte internacionalizacije, jezične politike, jezične raznolikosti, jezičnog upravljanja i visokoškolskog obrazovanja. Jezična politika definira se kao „politika nekog društva u oblasti jezika, odnosno kao skup principa, stavova i odluka u kojima se ogleda odnos te društvene zajednice prema verbalnom repertoaru kojim raspolaže“ (Earls, 2016, prema Bugarski, 1986). Upravljanje jezikom odnosi se na ponašanje prema jeziku, bilo da se radi o upravljanju pojedinca vlastitim diskursom ili o upravljanju jezikom od strane institucije (Spolsky, 2009). Ovo istraživanje teži odgovoriti na sljedeća pitanja: (1) na koji način studenti doživljavaju koncept internacionalizacije? (2) kakvu ulogu ima jezik u internacionalizaciji školstva? (3) koliko je studiranje na engleskom jeziku važno? (4) koje su dobrobiti i nedostaci uvođenja višejezičnosti u visokoškolsko obrazovanje? (5) kojim se strategijama upravljanja jezikom može olakšati internacionalizacija u visokoškolskim ustanovama? Naime, kako bi se ova pitanja istražila provest će se kvalitativno istraživanje na temelju polustrukturiranih narativnih individualnih i grupnih intervjua sa studentima različitih godina studija na Sveučilištu u Zadru.

Ključne riječi: internacionalizacija, jezična raznolikost, jezično upravljanje, visoko obrazovanje

Language management in higher education in the context of internationalization

Abstract

Globalization, on one hand, influences the expansion of linguistic repertoires present, among other areas, in higher education. On the other hand, it strongly encourages linguistic homogenization and the promotion of only certain languages, and is inextricably linked with language policy and language management at various social levels. Language management thus becomes an essential element in facilitating student and staff mobility and information exchange (Darquennes, Plessis, & Soler, 2020). This paper explores the attitudes of students in Zadar towards the role of language and multilingualism in language policy related to the internationalization of higher education, with a focus on the perception of language management in the context of university programs taught in English at the University of Zadar. Theoretically, the paper investigates the concepts of internationalization, language policy, linguistic diversity, language management, and higher education. Language policy is defined as “a society’s policy in the field of language, or as a set of principles, attitudes, and decisions reflecting that community’s relationship with its verbal repertoire” (Earls, 2016, as cited in Bugarski, 1986). Language management refers to behavior towards language, whether it involves managing one's own discourse or managing language by an institution (Spolsky, 2009). This research aims to answer the following questions: (1) How do students perceive the concept of internationalization? (2) What role does language play in the internationalization of education? (3) How important is studying English? (4) What are the benefits and drawbacks of introducing multilingualism in higher education? (5) What language management strategies can facilitate internationalization in higher education institutions? To address these questions, a qualitative study will be conducted based on semi-structured narrative individual and group interviews with students from different years of study at the University of Zadar.

Keywords: internationalization, linguistic diversity, language management, higher education

Sadržaj

1. Uvod: cilj, struktura i motivacija.....	1
2. Teorijski okvir.....	3
2.1. Internacionalizacija.....	3
2.2 Uloga engleskog jezika u globalizaciji.....	5
2.3. Jezična politika.....	7
2.4. Jezična politika u Hrvatskoj.....	9
2.5. Jezično upravljanje.....	11
2.6. Jezična ideologija te stavovi prema jeziku.....	13
3. Metodologija.....	14
4. Sveučilište u Zadru i internacionalizacija.....	15
4.1. O visokom obrazovanju.....	15
4.2. Povijest Sveučilišta u Zadru.....	16
4.3. Internacionalizacija na Sveučilištu u Zadru.....	16
5. Analiza.....	18
5.1. Općenito razumijevanje internacionalizacije.....	18
5.2. Stavovi o procesu internacionalizacije.....	20
5.3. Kulturni ujecaj.....	22
5.4. Motivacija za studij na engleskom.....	23
6. Zaključak i rasprava.....	26
7.Literatura.....	27

1. Uvod

U današnjem globaliziranom svijetu visokoškolsko obrazovanje sve se više suočava s potrebom za internacionalizacijom (Braček, 2014). U tom kontekstu proces internacionalizacije podrazumijeva integraciju međunarodnih, interkulturalnih i globalnih dimenzija u ciljeve, funkcije i dostignuća visokih obrazovnih institucija (Braček, 2014). Internacionalizacija također omogućuje kvalitetnije obrazovanju u multikulturalnom okruženju u kojem se studenti susreću s različitim perspektivama, što ih potencijalno čini tolerantnijima prema različitostima. Istovremeno internacionalizacija visokoškolskog obrazovanja donosi sa sobom brojne izazove, među kojima se upravljanje jezikom ističe kao jedan od ključnih faktora za uspješnu integraciju međunarodnih studenata i osoblja (Radošević, 2018). Naime, upravljanje jezikom ima centralnu ulogu jer predstavlja sredstvo kroz koje se ostvaruju komunikacija, obrazovanje i istraživanje. Sa sve većim brojem međunarodnih studenata i nastavnog osoblja, sveučilišta se suočavaju s izazovom osiguravanja efikasne jezičke politike koja podržava različite jezične potrebe i promovira akademsku i kulturnu integraciju. Pored toga, engleski jezik, kao *lingua franca* sveučilišne zajednice, ima dominantnu ulogu u mnogim aspektima visokog obrazovanja, od nastave i učenja do istraživačkog rada i objavljivanja rezultata (Ošmjanski, 2015).

Soler (2020) u svom istraživanju analizira percepciju podjele na sjever i jug u internacionalizaciji visokog obrazovanja u Europi, ukazujući na to da je ta podjela više percepcijska nego stvarna. Kroz analizu Estonije i Katalonije, autor ističe sličnosti u jezičnim i ideološkim te socioekonomskim dimenzijama, poput zabrinutosti za održivost jezika unutar akademskog konteksta. Premda postoje razlike među zemljama, procjene koje prikazuju jasne geografske razlike mogu dovesti do grupiranja, otežavajući pronalaženje sličnosti ili razlika među institucijama. Autor ističe kako je ključno razumjeti jezične ekologije i socioekonomske izazove koji utječu na jezične politike, naglašavajući važnost analize u kontekstu specifičnih jezičnih konfiguracija. Također predlaže nastavak usporednih studija o evoluciji jezičnih politika u visokom obrazovanju. Međutim, Vila i Bretxa (2014) u radu spominju kako su danski sociolingvisti izrazili zabrinutost jer smatraju da danski jezik gubi dominaciju pred engleskim, posebno u kontekstima obrazovanja i znanosti. Gubitak domene se odnosi na premoć engleskog jezika u važnim područjima, dok danski ostaje u neformalnim domenama. Iako engleski preuzima uloge koje su nekada imali drugi jezici poput francuskog i njemačkog, istraživanja sugeriraju da danski nije direktno ugrožen. Postavljena je ideja da su dva jezika dovoljna za učinkovitu komunikaciju, uz lokalni jezik za identitet i svjetski jezik za globalnu interakciju.

Međutim, postoji zabrinutost zbog ovisnosti o engleskom jeziku, što može dovesti do smanjenja poznavanja drugih jezika i potencijalnog gubitka jezične raznolikosti.

Cilj je ovog istraživanja analizirati kako visokoškolske ustanove upravljaju jezikom u kontekstu internacionalizacije. Istražit će se strategije i politike koje sveučilišta primjenjuju kako bi omogućila kvalitetno obrazovanje i istraživanje na više jezika, kao i izazovi s kojima se suočavaju u implementaciji ovih politika. Ispitat će se koliko su studenti upoznati s pojmom internacionalizacije te koliko važnost pridaju internacionalizaciji u visokom obrazovanju. Predmet istraživanja je analiza stavova studenata u Zadru prema ulozi jezika i višejezičnosti u jezičnoj politici povezanoj s internacionalizacijom u visokoškolskom obrazovanju s naglaskom na percepciji upravljanja jezikom u kontekstu sveučilišnih studija koji se na Sveučilištu u Zadru izvode na engleskom jeziku. Poseban fokus bit će stavljen na analizu prednosti i nedostataka korištenja engleskog jezika kao primarnog jezika u visokoškolskom obrazovanju. Nadalje, analizirat će se koliko proces internacionalizacije pomaže u razumijevanju drugih kultura. Istraživanjem se također istražuje motivacija za upisivanje studija koji se izvode na engleskom jeziku, prepreke i promjene koje se mogu uvesti kako bi se proces internacionalizacije poboljšao na Sveučilištu u Zadru.

Istraživanje se oslanja na kvalitativnu metodologiju. Dio podataka prikupljen je narativnim intervjuiranjem, a dio se temelji na analizi relevantnih dokumenata. U istraživanju su sudjelovali studenti druge i treće godine prijediplomskog studija te prve i druge godine diplomskog studija koji studiraju na Odjelu za anglistiku i Odjelu za lingvistiku Sveučilišta u Zadru.

Rezultati istraživanja doprinijet će boljem razumijevanju načina na koji visokoškolske ustanove mogu efikasno upravljati jezikom kako bi podržale internacionalizaciju, unaprijedile akademsku kvalitetu i promovirale kulturnu raznolikost. Također neće biti od koristi samo akademskim ustanovama koje teže internacionalizaciji, već i donosiocima obrazovnih politika, pružajući im uvid u efikasne metode upravljanja jezikom koje mogu poboljšati integraciju i uspjeh međunarodnih studenata. Dakle, istraživanje će obogatiti postojeću literaturu o višejezičnosti u obrazovanju, otvarajući put za buduća istraživanja i diskusije o ovoj važnoj temi.

Istraživačka pitanja na koja će odgovoriti ovaj rad su:

- 1) Na koji način studenti doživljavaju koncept internacionalizacije?
- 2) Kakvu ulogu ima jezik u internacionalizaciji školstva?

- 3) Koliko je studiranje na engleskom jeziku važno?
- 4) Koje su dobrobiti i nedostaci uvođenja višejezičnosti u visokoškolskom obrazovanju?
- 5) Kojim se strategijama upravljanja jezikom može olakšati internacionalizacija u visokoškolskim ustanovama?

Ovaj rad u prvom poglavlju analizira teorijske koncepte i literaturu povezanu s tim konceptima. Započinje s konceptom internacionalizacije te se analizira povezanost internacionalizacije s izvođenjem nastave na engleskom jeziku. Zatim se govori o ulozi engleskog jezika u globalizaciji, spominje se njegov razvoj u kontekstu globalnog jezika kroz povijest te se analizira koja je njegova uloga u odgoju i obrazovanju. Sljedeća tema o kojoj se govori u radu je jezična politika te se stavlja poseban naglasak na koncept jezične politike u visokom obrazovanju. Analizira se jezična politika visokoškolskog obrazovanja u Europskoj Uniji, a naglasak se stavlja na jezičnu politiku visokoškolskog obrazovanja u Hrvatskoj. U kontekstu jezične politike spominju se jezično upravljane te jezične ideologije. Sljedeće poglavlje govori o internacionalizaciji na Sveučilištu u Zadru u tri konteksta: 1.) Općenito o visokom školstvu 2.) Povijest Sveučilišta u Zadru 3.) Današnje stanje Sveučilišta u Zadru. Ovo nas uvodi u analizu dobivenih podataka. U ovom poglavlju prezentiraju se podaci dobiveni razgovorom sa studentima Sveučilišta u Zadru koji su podijeljeni prema temama razgovora. To nas dovodi do posljednjeg poglavlja zaključka i rasprave. Sumiraju se ključni koncepti spomenuti u istraživanju te se povezuju s dobivenim podacima.

2. Teorijski okvir

U ovom se poglavlju prikazuje literatura te objašnjavaju koncepti koji čine teorijsko polazište rada. Raspravlja se o ključnim temama vezanim uz visoko obrazovanje u kontekstu globalizacije te analiziraju procesi internacionalizacije visokog obrazovanja. Poseban naglasak stavlja se na ulogu engleskog jezika kao globalnog jezika znanosti i obrazovanja. Razmatra se jezična politika te, u kontekstu jezične politike, jezično upravljanje, jezična uvjerenja i prakse.

2.1. Internacionalizacija

Internationalizacija u najširem smislu riječi označava sve oblike međunarodne suradnje. Međutim, ovaj pojam koristi se u različitim područjima pa se tako u ekonomskom smislu,

primjerice, odnosi na širenje gospodarske aktivnosti u nekoliko zemalja ili na uključivanje poduzeća u međunarodnu razmjenu i međunarodnu proizvodnju (Braček, 2007). Kada se uzme u obzir internacionalizacija sveučilišta, postoje brojne definicije samog pojma. Ondje se nerijetko definira kao „koncept i proces integracije međunarodnih veza u funkciji učenja i istraživanja institucija visokog obrazovanja” (Ellingboe, 1998). Internacionalizacija predstavlja proces koji potiče pokretanje sustava koji je okrenut budućnosti, multidisciplinarn je, multidimenzionalan te u svoj sastav uključuje mnoge sudionike i uz njihovu pomoć intenzivno radi na mijenjanju unutarnje dinamike institucije (Radošević, 2012). Internacionalizacija visokog obrazovanja podrazumijeva različite aktivnosti za različite aktere u području visokog obrazovanja, a rezultat je velika raznolikost tumačenja ovog pojma. Internacionalizacija za neke podrazumijeva jačanje međunarodnih aktivnosti kao što su: mobilnost studenata i akademskog osoblja, međunarodne veze, partnerstva, projekti i zajednički studijski programi. Za druge je to pojam obrazovanja koje u širem smislu uključuje: zajedničke obrazovne programe dviju ili više institucija u zemlji i inozemstvu; podružnice institucija koje djeluju u drugoj zemlji; ustanove za obrazovanje na daljinu; međunarodne institucije i virtualna sveučilišta (Braček, 2007). U svakom slučaju, visokoškolske institucije širom svijeta suočavaju se s rastućim pritiscima na internacionalizaciju svojih kampusa, nastavnih planova i programa te aktivnosti do te mjere da gotovo sve visokoškolske ustanove danas primjenjuju neki oblik internacionalizacije. Međutim, strategije i aktivnosti internacionalizacije značajno variraju među visokoškolskim ustanovama zbog različitih prilika i izazova s kojima se susreću kao istraživačke i obrazovne ustanove.

Većina aktivnosti internacionalizacije vođena je kombinacijom ekonomskih i društvenih razloga. S financijskog aspekta, institucije u zemljama domaćinima mogu profitirati od međunarodnih studenata koji plaćaju punu školarinu kao i od suradnje s bogatim vladama, organizacijama i bivšim studentima na međunarodnim projektima. S društvenog aspekta, od sveučilišta se očekuje da povećaju međunarodnu svijest među studentima i nastavnim osobljem te da obrazuju diplomante s dovoljno interkulturalnih kompetencija za natjecanje u globalnoj ekonomiji (Vavrus i Pekol, 2015 prema OECD, 1999). Oba imperativa, ekonomski i društveni, mogu se objasniti globalnim ekonomskim pritiscima na sveučilišta i njihove diplomante da ostanu konkurentni na svjetskom tržištu. Internacionalizacija visokog obrazovanja općenito se definira kao proces integracije međunarodne, interkulturalne ili globalne dimenzije u svrhu, funkcije ili pružanja obrazovanja nakon srednje škole (Vavrus i Pekol, 2015 prema Knight, 2008, str. 11).

Čest pristup internacionalizaciji podrazumijeva dodavanje globalne dimenzije postojećim komponentama nastave, stipendija i usluga na sveučilištima. Također može uključivati ulaganje

sveučilišnih resursa u programe koji omogućuju većini studenata iskustvo studiranja u inozemstvu ili povećanje broja nastavnika uključenih u istraživanje s kolegama izvan države. Integriranje ovih dimenzija u visoko obrazovanje ima za cilj pomoći studentima da postanu konkurentniji u globalnoj ekonomiji, profesorima da razviju širu perspektivu o svojim disciplinama te sveučilištima da ostvare međunarodnu prisutnost, što se sve više smatra nužnim za zadržavanje istaknutosti i financijske održivosti (Vavrus i Pekol, 2015, Sanderson, 2008, Stromquist, 2007).

Postoje dvije teorijske linije posebno relevantne za kritiku internacionalizacije visokog obrazovanja. Temeljeći se na Marxovoj analizi kapitalizma kritičke društvene teorije su se razvile kako bi objasnile različite aspekte ekonomskog i društvenog života, dok su zadržale zajednički cilj objašnjenja strukture i reprodukcije nejednakosti (Vavrus i Pekol, 2015). Nakon Drugog svjetskog rata, jedna grana marksističke misli nastojala je objasniti kako je kapitalizam na globalnoj razini stvorio ekonomski razvijene i nerazvijene regije. Posebno značajan bio je rad Immanuela Wallersteina, koji je kroz teoriju svjetskog sustava objasnio funkcioniranje kapitalističke svjetske ekonomije od 16. stoljeća do danas (Vavrus i Pekol, 2015, Wallerstein, 1974). Nadalje, proces internacionalizacije istražuje se u raznim kontekstima. Međutim, za ovo istraživanje pojam internacionalizacije označava odvijanje studijskog programa na engleskome jeziku.

2.2. Uloga engleskog jezika u globalizaciji

Globalizacija i engleski jezik međusobno su povezani na više načina, pri čemu globalizacija kao proces jača, a s time i uporaba engleskog jezika, dakle jedno podržava drugo. Globalizacija se može definirati kao proces “širenja i jačanja društvenih odnosa i svijesti u svjetskom vremenu i svjetskom prostoru” (Steger, 2017: 17), odnosno kao skup procesa „koji utjelovljuju transformaciju u prostornoj organizaciji društvenih odnosa i transakcija procijenjenih u smislu njihove ekstenzivnosti, intenziteta, brzine i utjecaja koji generiraju transkontinentalne ili međuregionalne tokove i mrežnu aktivnost” (Steger, 2017: 15).

Dakle, uloga engleskog jezika u globalnom kontekstu počela je jačati nakon Prvog svjetskog rata, kada je potreba za zajedničkim jezikom dovela do njegovog statusa službenog jezika u Ligi naroda, uz francuski. Ovaj status se nastavio i nakon Drugog svjetskog rata kada su Ujedinjeni narodi, koji su naslijedili Ligu naroda, zadržali engleski kao jedan od radnih jezika (Crystal, 2012). Do kraja 20. stoljeća, broj zemalja članica UN-a porastao je sa 51 na 192, reflektirajući

rastuću globalnu prisutnost engleskog jezika. Osim što je materinji jezik u zemljama poput Sjedinjenih Američkih Država, Kanade, Velike Britanije, Irske, Australije, Novog Zelanda i Južne Afrike, engleski je službeni i administrativni jezik u više od sedamdeset drugih zemalja, uključujući Ganu, Nigeriju, Indiju i Singapur (Braček, 2007, Crystal, 2012).

Engleski jezik igra ključnu ulogu u obrazovanju i znanosti. Većina znanstvenih radova, istraživanja i akademskih publikacija objavljuje se na engleskom, što dodatno osigurava njegovu ulogu kao globalnog jezika znanosti i tehnologije. Globalizacija i širenje engleskog jezika duboko su međusobno povezani, pri čemu globalizacija povećava potrebu za zajedničkim jezikom, a engleski jezik olakšava proces globalne integracije i komunikacije (Staničić, 2000). Ona potiče ljude na usvajanje osnovnih znanja i vještina potrebnih za efikasniju komunikaciju. Engleski jezik tijekom svog širenja ima različit utjecaj na živote pojedinaca i društava, od marginalizacije do otvaranja novih prilika za razvoj. U posljednjim desetljećima akademska zajednica pokazuje pojačan interes za pitanja vezana uz evoluciju engleskog jezika, njegovo globalno širenje i posljedice tog procesa, dakle za kontekst razvoja engleskog jezika kao globalnog fenomena ključna je međunarodna mobilnost studenata i akademskog osoblja, te uspostavljanje međunarodnih veza, partnerstava, projekata i zajedničkih studijskih programa postali su ključni elementi internacionalizacije. Korištenje engleskog jezika u brojnim situacijama dovodi do toga da postoje važne posljedice na jezičnom, sociokulturnom, ideološkom i političkom planu (Staničić, 2000, Ošmjanski, 2015). Dok za neke institucije internacionalizacija podrazumijeva razvoj zajedničkih obrazovnih programa između domaćih i stranih institucija, osnivanje podružnica u inozemstvu, za ovo istraživanje relevantno je pitanje korištenja engleskog jezika kao alata za izvođenje nastave na studijskim programima na Sveučilištu u Zadru.

U obrazovnim politikama, engleski često zauzima prioritarno mjesto kao strani jezik. U oko stotinu zemalja engleski se uči kao strani jezik u školama, pod uvjetom da su dostupni odgovarajući nastavni resursi i kadrovi. Ovaj trend naglašava važnost engleskog jezika u globalnom obrazovnom sustavu i njegovu ulogu kao ključnog alata za međunarodnu komunikaciju i suradnju (Crystal, 2012).

Postoje brojni pokušaji u lingvistici da se objasne razlozi zbog kojih je engleski jezik postao globalnim jezikom. Često se to pripisuje karakteristikama koje Crystal te faktore naziva *intrinsic linguistic factors* (2012: 156). Na primjer, određene karakteristike engleskog jezika, poput odsustva gramatičkog roda ili relativno malog broja flektivnih nastavaka, vode do zaključka da je engleski jednostavan jezik. Međutim, ne treba zanemariti njegovu sintaksičku, leksičku i

stilističku kompleksnost, kao ni nepravilnosti u zapisivanju. Prema Crystalu, jezik može postati svjetski jezik isključivo zbog izvanjezičnih (extrinsic) razloga koji nisu povezani sa samim jezičnim karakteristikama, već sa moći ljudi koji ga govore (Crystal, 2012). Moć se manifestira u različitim područjima, uključujući politiku, vojsku, tehnologiju, ekonomiju i kulturu. Za izvorne govornike engleskog jezika, njihova politička moć postala je očita kroz kolonijalizam od šesnaestog stoljeća, a industrijska revolucija iz sedamnaestog i osamnaestog stoljeća dodatno je ojačala tu moć.

Ekonomski utjecaj Britanije kao vodeće industrijske sile u devetnaestom stoljeću, zajedno s rastom SAD-a, pridonio je širenju engleskog jezika. U dvadesetom stoljeću, američka kultura dominirala je u svim aspektima života, učinivši engleski jezik ključnim u politici, ekonomiji, medijima, zabavi, obrazovanju i komunikaciji (Crystal, 2014). Danas, zbog informatičkog razvoja, poznavanje engleskog jezika postalo je ključno za uspjeh u modernom društvu, što potiče mnoge odrasle na njegovo učenje. Iz šire jezične perspektive, engleski jezik nije samo sredstvo komunikacije, već i ključ za pristup globalnom znanju i informacijama. Dakle, tehnološki napredak uključujući internet, društvene mreže i digitalne medije, ubrzao je širenje engleskog jezika i učinio ga dominantnim jezikom u poslovanju, znanosti, tehnologiji i kulturi. Većina znanstvenih publikacija, tehnoloških inovacija i međunarodnih poslovnih transakcija odvija se na engleskom jeziku, čime se povećava njegova važnost i potreba za učenjem (Balenović, 2011). Učenje, ali i napredovanje u poznavanju engleskog jezika danas je pod snažnim utjecajem globalizacije, u kojoj engleski zauzima mjesto sveprisutnog globalnog jezika.

2.3. Jezična politika

Jezična politika nadređen je pojam koji uključuje jezično upravljanje, jezična uvjerenja i jezične prakse (Spolsky 2004, 2009). U proučavanju jezične politike, obično nastojimo shvatiti koje nejezične varijable koreliraju s jezičnim varijablama. Također postoje situacije u kojima se aktivno pokušava utjecati na jezičnu situaciju. Kada pojedinac ili grupa usmjeravaju svoje napore kako bi promijenili neki aspekt jezične situacije, govorimo o upravljanju jezikom (Spolsky, 2004). Upravljanje jezikom, dakle, može uključivati zakone o jeziku, odluke institucija ili tvrtki o tome koji će se jezik koristiti, ali i djelovanje članova obitelji koji pokušavaju potaknuti druge da govore nasljednim jezikom. No, jezična politika postoji i kada nije izričito definirana ili uspostavljena od strane vlasti ili nekog drugog autoriteta. Mnoge zemlje, institucije i društvene skupine nemaju formalnu ili pisanu jezičnu politiku pa se priroda njihove jezične

politike mora zaključiti iz njihovih praksi i uvjerenja. Čak i kada postoji formalna, pisana jezična politika, njezin utjecaj na jezičnu praksu nije uvijek zajamčen niti dosljedan (Spolsky, 2004). Upravljanje jezikom odnosi se na oblikovanje i objavljivanje eksplicitnog plana ili politike o upotrebi jezika, što može, ali ne mora biti napisano u službenom dokumentu. Međutim, postojanje takve politike ne jamči njezinu provedbu, niti provedba jamči njezin uspjeh. Kako zapravo izgleda jezična politika? Najlakše je prepoznati one politike koje su jasno izražene u službenim dokumentima. Na primjer, mogu se pojaviti kao klauzule u ustavu, kao zakoni o jeziku, vladini dokumenti ili administrativne uredbe. U Hrvatskoj je službeni jezik hrvatski. Primjerice, u Indoneziji je službeni jezik indonezijski (bahasa Indonesia), dok država također poštuje i štiti regionalne jezike koje ljudi brižno čuvaju, poput javanskog, sundanskog, madurskog i drugih (Indonesian constitution, 1945).

Jedno od novih izazovnih područja istraživanja jezičnih politika moglo bi se fokusirati na način na koji te politike proizlaze iz interakcije aktera na različitim razinama, uključujući njihove koncepcije te na način kako reproduciraju te koncepcije. Ovakve politike su ideološki konstrukti i mjesta moći te autoriteta. Upotreba jezika ideološki je slojevita i regulirana, a najbolja jezična varijanta razlikuje se od manje prikladne varijante ovisno o kontekstu uporabe (Blommaert, 2006).

Jezična politika nije uvijek onakva kakvom se čini na površini i zahtijeva dublje istraživanje za razumijevanje njene prakse. Ukorijenjena je u kulturi, gdje je jezik ključan za konstrukciju i prijenos kulture. Primjer je Sjedinjenih Država, gdje nema eksplicitne jezične politike, ali postoji kultura koja favorizira engleski jezik (Schiffman i Ricento, 2006). Širok raspon uvjeta može utjecati na jezičnu politiku. Sve aktivnosti vezane uz jezično planiranje odvijaju se unutar određenog sociolingvističkog konteksta, a priroda i opseg planiranja mogu se potpuno razumjeti samo u određenom kontekstu (Spolsky, 2006). Jezična politika treba obuhvatiti jezične prakse i uvjerenja, kao i utjecaje politike i birokracije. Na primjer, centralizirana kontrola u Francuskoj oblikuje strogu jezičnu strukturu, dok regionalna autonomija u Španjolskoj omogućuje lokalnim vlastima prilagodbu jezične politike, slične slučajeve nalazimo i u Velškoj i Škotskoj. U Sjedinjenim Državama, ustavna vlast saveznih država otežava centralizaciju jezične politike. Ovi čimbenici zajedno pomažu u razumijevanju obilježja jezične politike, dok specifični motivi objašnjavaju njezinu složenost. Jezična politika definira se na globalnoj, odnosno europskoj razini, a zatim se pretače na nacionalnu razinu.

Europska unija snažno podržava višejezičnost i višejezično obrazovanje, prepoznajući ih kao temeljne sastavnice europske kulture i identiteta. U svojoj jezičnoj politici, EU ističe da jezična raznolikost nije samo kulturna vrijednost, već i ključni alat za očuvanje demokratskih principa, ljudskih prava, društvene kohezije, solidarnosti i međusobnog razumijevanja. Prema EU, višejezičnost je ključna za olakšavanje suradnje, mobilnosti te razmjene roba, usluga, informacija i kapitala unutar Unije. Kroz različite zakonodavne akte, povelje, smjernice, preporuke i akcijske planove, EU postavlja temelje za promicanje učenja jezika i jezične raznolikosti, s ciljem da svaki građanin Unije, osim materinskog jezika, nauči barem još dva europska jezika (Lujčić, 2016).

Iako su ciljevi i inicijative EU jasno definirani, provedba višejezične politike varira među državama članicama. Svaka država zadržava pravo odlučivanja o obrazovnim sadržajima, što dovodi do različitih pristupa. Iako Unija potiče razvoj osobne višejezičnosti i naglašava važnost učenja više jezika, mnoge zemlje i dalje preferiraju jednojezični pristup, često favorizirajući engleski jezik kao glavni strani jezik. Uz to, regionalni, imigrantski i znakovni jezici često su marginalizirani, a dvojezičnost, posebno među djecom Roma i imigranata, nije dovoljno priznata i integrirana u obrazovne sustave. Ova raznolikost u primjeni jezične politike odražava razlike u nacionalnim jezičnim politikama i ukazuje na izazove s kojima se EU suočava u postizanju svojih ciljeva višejezičnosti na terenu (Lujčić, 2016). Dakle, nakon analize jezične politike u kontekstu EU valja spomenuti da se jezična politika pretače na nacionalnu razinu gdje se spominju dokumenti i zakoni o visokom obrazovanju. Na temelju toga se pretače na strategiju sveučilišta pa na jezičnu politiku pojedinih odjela koji pokušavaju implementirati politiku na svoje programe.

2.4. Jezična politika u Hrvatskoj

Jezična politika Republike Hrvatske razvijena je na temelju demografskih, geografskih i kulturnih čimbenika, kao i pravnih zahtjeva Europske unije. Glavni fokus ove politike je na zakonskoj regulaciji dvojezičnog i višejezičnog obrazovanja, uključujući prilagodbu obrazovnih modela specifičnim potrebama različitih jezičnih skupina. Osjetljive skupine, poput nacionalnih manjina, djece iz međunarodnih obitelji, imigranata i stranih maloljetnika bez pratnje, imaju posebnu zaštitu, dok je većinskom stanovništvu omogućeno razvijanje višejezičnosti kroz specijalizirane obrazovne programe (Lujčić, 2016).

Zakonski okvir u Hrvatskoj pruža podršku studentima useljenicima i osobama koje slabo govore hrvatski, ali postoji razlika između prava *de jure* i njihove provedbe *de facto*. Uvođenje međunarodnih obrazovnih programa usklađuje hrvatski obrazovni sustav s europskim standardima u dvojezičnom i višejezičnom obrazovanju. Učenje stranog jezika je obavezno od prve godine, no engleski je jedini obavezan jezik, dok ostali, kao francuski i njemački, nisu svugdje dostupni. Preporučuje se uvođenje obaveznog drugog stranog jezika u osnovne škole, no postoje izazovi poput nedostatka resursa i dosljednosti u ponudi obrazovanja.

Postoji mnogo različitih tipologija dvojezičnog i višejezičnog obrazovanja (Mackey, 1970, Hornberger, 1991, Ytsma, 2001, García, 2009) koje su ključne za usporedbu rezultata istraživanja i bolje razumijevanje tog područja. Ovi modeli usmjereni su na razvoj višejezične i višekulturne kompetencije, koju Coste, Moore i Zarate (1997) opisuju kao sveobuhvatnu, višestruku, djelomičnu, promjenjivu i individualnu sposobnost koja povezuje različite jezične vještine s kulturom i identitetom.

U Hrvatskoj postoji šest modela dvojezičnog i višejezičnog obrazovanja, a to su: izdvajajući model (*separatist*), njegujući model (*maintenance bilingual education; mother tongue based bilingual education*), potapajući model (*submersion; sink or swim*) s dodatnom nastavom materinskog jezika, nastava stranog jezika, prestižni model i dinamični dvojezični model (*dynamic bi/plurilingual education*). U ovom istraživanju ključan je dinamični model, koji prema Garcii i Kleifgenu (2010) integrira jezike u školski kurikulum. Jedan od glavnih pristupa je povezivanje jezika i sadržaja, gdje se drugi jezik koristi i za podučavanje jezika (Lujčić, 2016, Coyle, Hood, Marsh, 2010). Ovi programi variraju prema jeziku, broju predmeta i stupnju izloženosti jeziku (Coyle, 2007).

U Hrvatskoj, devet gimnazija, uz odobrenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, izvodi dio nastave na stranim jezicima. To uključuje gimnazije u Zagrebu (IV., X., XVI., XVIII.), Gimnaziju Fran Galović u Koprivnici, Prvu Gimnaziju u Varaždinu, Privatnu Varaždinsku gimnaziju, Privatnu jezičnu gimnaziju Pitagora u Splitu i Dubrovačku privatnu gimnaziju. Kriteriji za upis u ove programe obično zahtijevaju razinu A2 ili B1 znanja stranog jezika prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike (CoE, 2001). Programi se razlikuju u pogledu jezika, broja predmeta na stranom jeziku i razine izloženosti stranom jeziku. Na primjer, Dubrovačka privatna gimnazija nudi samo jedan predmet na stranom jeziku, dok XVI. gimnazija u Zagrebu nudi čak devet predmeta (Lujčić, 2016). Dakle, dinamično dvojezično ili višejezično obrazovanje pruža prilike samo srednjoškolcima u urbanim područjima i većinskim zajednicama.

Kako bi se izbjeglo stvaranje nove elitne klase višejezičnih govornika te kako bi se uključili svi učenici, potrebno je razviti alternativne modele, poput nastave na manjinskim jezicima u školama koje pohađaju i učenici iz manjinskih i većinskih zajednica (Lujić, 2016).

2.5. Jezično upravljanje

Globalizacija s jedne strane utječe na širenje jezičnih repertoara zastupljenih, između ostalog, i u visokoškolskom obrazovanju, a s druge strane, snažno potiče jezično ujednačavanje te promicanje samo nekih jezika. Neraskidivo je povezana s jezičnom politikom i upravljanjem jezika na različitim društvenim razinama. Upravljanje jezikom postaje tako nužan element kod provođenja mobilnosti studenata i osoblja i razmjeni informacija (Darquennes, Plessis i Soler 2020). U posljednjih nekoliko godina, upravljanje jezičnom raznolikošću u visokom obrazovanju postalo je tema od značajnog interesa. Međutim, znanstveni diskurs često se fokusira na dominaciju određenih jezika, posebno engleskog, u publikacijama i sveučilišnoj nastavi, kao i na zakonske okvire i jezične politike osmišljene za upravljanje jezičnom raznolikošću na sveučilištima te pedagoška pitanja vezana uz metode i načela podučavanja jezika (Darquennes, du Plessis i Soler, 2020). Mnogo manje pažnje posvećuje se istraživanju upravljanja jezičnom raznolikošću kao procesa koji uključuje dizajn, provedbu i evaluaciju jezičnih politika usmjerenih na promjenu jezične dinamike u različitim segmentima unutar institucija visokog obrazovanja (Darquennes, du Plessis i Soler, 2020). Postoje dva pristupa jezičnom upravljanju. Jedan od njih je prema Spolskom, a drugi prema Vukoviću, ali ono neće biti relevantno za ovo istraživanje. Odnosno pristup koji će se prikazati u ovom radu jest jezično upravljanje prema Spolskom.

Dakle prema Spolskom (2009) jezična politika uglavnom je stvar izbora. Ako imamo osobu koja je dvojezična ili višejezična, mora odabrati jezik koji želi koristiti. Čak i ako netko govori samo jedan jezik, može izabrati između mnogo dijalekata te načina govora. Neki od tih izbora rezultat su upravljanja, odražavajući svjesna i eksplicitna nastojanja upravitelja jezika da kontroliraju te izbore. Bernard Spolsky (2009) daje pregled istraživanja o jezičnom upravljanju u obitelji, vjeri, radnom mjestu, medijima, školama, pravnim i zdravstvenim institucijama, vojsci i vladi. Također govori o jezičnim aktivistima, međunarodnim organizacijama i ljudskim pravima u odnosu na jezik. Razvija model koji prepoznaje složenost upravljanja jezikom, ali i daje smisao jezičnom upravljanju u brojnim kontekstima te objašnjava zašto je to tako težak pothvat.

Organizirano upravljanje jezikom nije ograničeno na jednu specifičnu interakciju, već je usmjereno i više ili manje sustavno. Organizacija uključuje nekoliko razina. S porastom složenosti organizacijskih mreža, dolazi do većeg stupnja organizacije u upravljanju jezikom. U vrlo složenim mrežama, organizirano upravljanje često postaje tema javne rasprave u kojoj sudjeluje velik broj stručnjaka i institucija. Upravljanje jezikom treba se što više oslanjati na jednostavne metode. Kada se spomene organizacijska mreža, misli se konkretno na sljedeće. Jezično upravljanje odvija se unutar mreža različitih veličina, ne samo u državnim organizacijama koje djeluju na razini cijelog društva, iako su one bile glavni fokus teorije jezičnog planiranja, već i u pojedinačnim tvrtkama, školama, medijima, obiteljima, kao i kod pojedinaca u određenim interakcijama. Očigledno je da se jezično upravljanje ne bavi samo makrosocijalnom dimenzijom, već i mikrosocijalnom, bez obzira na to kako se koja dimenzija može konceptualizirati (Nekvapil, 2013). Nadalje, upravljanje jezikom predstavlja cijeli proces te ima faze provedbe.

Dakle, upravljanje jezikom sastoji se od četiri faze, pri čemu stabilnost i sigurnost proizvodnje i recepcije diskursa počivaju na postojanju normi. Pretpostavlja se da govornik postaje svjestan diskursa kao takvog kada on odstupa od norme. Govornik tada može procijeniti odstupanje kao pozitivno ili negativno. Nakon toga može planirati prilagodbu i na kraju provesti prilagodbu. Ove četiri faze - bilježenje, evaluacija, planiranje prilagodbe i implementacija - predstavljaju različite korake u upravljanju jezikom. Sve ove faze je potrebno izvršiti, ali upravljanje može završiti nakon bilo koje faze. Govornik može samo primijetiti određeni fenomen bez daljnjeg vrednovanja, ili ga može evaluirati bez planiranja prilagodbe, ili planirati prilagodbu, ali se povući iz njezine provedbe (Nekvapil, 2013). U organiziranom upravljanju jezikom, posebno je važno identificirati jezične probleme kao što su odstupanja od norme koja ne samo da pojedini govornici primjećuju u određenim interakcijama, već ih također doživljavaju negativno. S druge strane, primjećuje se da, iako je upravljanje jezikom u skladu s teorijom jezičnog planiranja izvorno shvaćeno kao problem, nedavno se pažnja počela usmjeravati i na odstupanja od norme koja se gledaju pozitivno. Ovo može postati značajan poticaj za upravljanje jezikom, posebno u kontekstu izbora određenog stranog jezika u državi ili školi (Nekvapil, 2013).

Nadalje, svako sveučilište svoju strategiju, što je bitno spomenuti u kontekstu ovog rada s obzirom da se govori o održavanju nastave na engleskom jeziku. Svaki odjel odlučuje kakav će biti program, tj. nastavnici moraju na neki način žonglirati između engleskog i hrvatskog jezika, ako konkretno govorimo o odjelima koji svoju nastavu provode i na engleskom jeziku. Radi se o održavanju ravnoteže između internacionalizacije i očuvanja obrazovanja na materinskom

jeziku. Ovdje može doći do različitih reakcija studenata, kao što su odbijanje ili prihvaćanje određenih strategija jezičnog upravljanja koje ovise, među ostalog o jezičnim stavovima i duboko usađenim jezičnim ideologijama, kojima je posvećen sljedeći dio ovog poglavlja.

2.6. Jezična ideologija te stavovi prema jeziku

Kao što je gore spomenuto važan dio procesa jezičnih politika čine studenti i njihova uvjerenja, odnosno jezične ideologije. Odnosi između jezika i misli dugo su bili predmetom rasprava u akademskim i javnim krugovima, ali promišljanja govornika o vlastitom jeziku često su bila zanemarivana ili kritizirana (Kroskirty, 2017). Jezične ideologije se definiraju kao „bilo koja konstelacija temeljnih ili zdravorazumskih, a često i normativnih, ideja i stavova povezanih s nekim aspektima društvene stvarnosti (Blommearnt i Verschueren, 1998: 26).

Povijesno gledano, antropolog Franz Boas nije pridavao važnost jezičnim ideologijama, preferirajući analizu lingvističkih struktura (Kroskirty, 2017). Sličan pristup prevladavao je i u modernoj lingvistici, gdje su jezične ideologije bile marginalizirane. Zaokret u pristupu donosi rad Michaela Silversteina, koji naglašava važnost svijesti govornika o lingvističkim strukturama. Radovi u etnografiji komunikacije, poput onih Della Hymesa i Johna Gumperza, ističu važnost lokalnih teorija o jeziku (Kroskirty, 2017). Krajem 20. stoljeća, interes za jezične ideologije raste pod utjecajem sociokulturnih i političko-ekonomskih teorija, što vodi prema integraciji lingvističkih i društvenih teorija u istraživanje jezika.

Diskurs se smatra najočitijim izrazom ideologije. Analizom diskursa i praksi moguće je razotkriti prirodu tih obično neispitanih ideja, vrijednosti i uvjerenja koji podupiru dominantne ideologije. Prakse i diskursi kroz koje se ideologije oblikuju, prožimaju društveni život. Oni mogu biti, kako primjećuje Blackledge (2008), eksplicitni ili implicitni, vidljivi ili nevidljivi, službeni ili neslužbeni, dugotrajni ili prolazni, sporni ili nesporni, pregovarački ili neosporni.

Da bismo razumjeli značenje i korisnost pojma jezične ideologije važno je analizirati pet ključnih dimenzija: (1) interese grupa ili pojedinaca, (2) višestrukost ideologija, (3) osviještenost govornika, (4) posredničke uloge ideologija, i (5) uloge u stvaranju identitet (Kroskirty, 2017). Jezična ideologija odnosi se na percepciju jezika i diskursa koja se oblikuje prema interesima određenih društvenih ili kulturnih skupina. Stavovi pojedinaca o jeziku, istini i moralnosti oblikovani su društvenim iskustvom te političkim i ekonomskim interesima. Ova ideologija često favorizira određene grupe, kao što se ponekad vidi kod programa standardizacije jezika koji ruše

ideju o neutralnosti govornika. Razlikovanje između neutralne i kritičke analize jezika može utjecati na razumijevanje društvenih dinamika. U kolonijalnim kontekstima, lingvistička analiza služila je kao instrument političke kontrole, što dovodi do preoblikovanja nacionalnih granica i percepcije jezika unutar određenih kultura (Kroskrity, 2017).

Dakle, jezična ideologija u kontekstu internacionalizacije studija u Zadru te izvođenje nastave na engleskom jeziku odražava složen odnos između globalnih i lokalnih jezičnih praksi te može izazvati promjene u jezičnoj ideologiji unutar akademskih zajednica. Naime, usvajanje engleskog jezika kao dominantnog u obrazovanju može doći s pretpostavkama o njegovoj superiornosti i univerzalnosti, što može dovesti u pitanje položaj hrvatskog kao nacionalnog jezika. S druge strane, može se dogoditi i otpor prema ovoj promjeni, u obliku očuvanja i promicanja nacionalnog jezika kao dio kulturnog identiteta. U ovom istraživanju ispitati će se koji stav imaju studenti Sveučilišta u Zadru prema tom pitanju.

3. Metodologija

Za ovo istraživanje provedeno je kvalitativno istraživanje uz korištenje metode polustrukturiranog intervjua. Prema Bognar (2000) polustrukturirani intervjui omogućava donekle prirodan i spontan tok razgovora, ali ga istraživač ipak kontrolira. Iako je vođenje intervjua prilično fleksibilno, istraživač intervenira samo ako razgovor odstupa od željene teme ili ako želi usmjeriti razgovor prema temama koje još nisu bile obuhvaćene. Kao instrument istraživanja koristi se protokol, a on je u slučaju ovog istraživanja uključivao šest tema i dvanaest pitanja. Teme razgovora bile su sljedeće: opće informacije o ispitanikovoj akademskoj podlozi, općenito razumijevanje internacionalizacije, stavovi ispitanika o internacionalizaciji u visokom školstvu, kulturni utjecaj internacionalizacije, motivacija za studij na engleskom, pozitivni i negativni aspekti studija na engleskom. Nadalje, u sljedećem poglavlju rada analiziraju se i teme kojima se bave strateški dokumenti Sveučilišta u Zadru. Ove teme se odnose na poboljšanje uvjeta rada studenata i zaposlenika Sveučilišta, jačanje strukture osoblja Sveučilišta, provođenje inovativnih procesa na Sveučilištu te internacionalizaciju Sveučilišta.

Dakle, u istraživanju je korišten namjerni uzorak koji je uključivao studente Sveučilišta u Zadru koji pohađaju ili su završili studij na engleskom jeziku i to studij Engleskog jezika i književnosti ili studij Jezika i komunikacije u višejezičnom društvu. Uzimajući u obzir veličinu studijskih grupa na dvama studijskim programima, veći je broj sudionika istraživanja dolazio sa Odjela za

anglistiku. U istraživanju je sudjelovalo četvero ispitanika sa Odjela anglistike i četvero sa Odjela lingvistike. Jedna ispitanica s druge godine prijediplomskog studija, tri ispitanice s treće godine prijediplomskog studija, dvoje ispitanika s prve godine diplomskog studija, jedna apsolventica te jedan ispitanik s druge godine diplomskog studija. Razgovori su provedeni tijekom lipnja, srpnja i kolovoza 2024. godine. Razgovori su bili otvoreni s obzirom da sam većinu ljudi već poznavala iz nekog konteksta. Razgovori su trajali između 25 i 30 minuta. Nakon provođenja intervjua započet je proces djelomičnog transkribiranja te kodiranja. Identitet sudionika neće biti otkriven, već će se navoditi njihovi inicijali.

4. Sveučilište u Zadru i internacionalizacija

4.1. O visokom obrazovanju

Visokoškolsko obrazovanje igra ključnu ulogu u modernom društvu, ono oblikuje individualne karijere i profesionalne putanje, ali i šire društvene, ekonomske i kulturne dinamike. Dakle, proces visokoškolskog obrazovanja bitan je dio sadašnjosti i budućnosti (Meyer i Ramirez, 2005). Povezan je s brojnim aspektima, a ovaj rad istražuje njegovu povezanost s procesom internacionalizacije. Visokoškolsko obrazovanje danas se suočava s brojnim izazovima i prilikama koje donosi internacionalizacija. Nadalje, važno je shvatiti pojam visokog školstva te kako se razvijalo da bi bismo bolje razumjeli što ono predstavlja danas.

Visoko obrazovanje često se promatra kao skup lokalnih organizacija, uloga i interakcija (Meyer i Ramirez, 2005), pri čemu se analize obično usmjeravaju na studente u specifičnim obrazovnim kontekstima. Međutim, institucionalna perspektiva ističe da je visoko obrazovanje pod utjecajem globalno ustanovljenih struktura koje oblikuju pojmove poput studenta i sveučilišta (Meyer i Ramirez, 2005). Ove globalne strukture snažno utječu na lokalne obrazovne sustave te je svaki od njih specifičan.

4.2. Povijest Sveučilišta u Zadru

S obzirom da se ovo istraživanje bavi isključivo Sveučilištem u Zadru valja spomenuti njegov razvoj. Dalmatinski studenti su stoljećima studirali na talijanskim sveučilištima. Zbog ratova i siromaštva, mletački Senat je 1680. omogućio izvanredno studiranje prava bez redovitog

polaganja ispita. U 18. stoljeću, s dolaskom prosvjetiteljstva, mletački Senat je 1779. osnovao Zakladu Sv. Dimitrija u Zadru za školovanje muške mladeži. Nakon pada Mletačke Republike 1797., austrijske vlasti zadržale su ovu zakladu. Plemići su prihode zaklade usmjerili na otvaranje gimnazije u Zadru 1803. godine u samostanu sv. Krševana (Obad, 1975). Početak redovne visokoškolske nastave u Zadru vezan je za reforme Vincenza Dandola, koji je pokrenuo buržoaski preobražaj Dalmacije. Dandolo je vjerovao da će Dalmacija najbolje napredovati prihvaćanjem ideja koje dolaze sa zapada, što će omogućiti obrazovanje mladih učenih ljudi. Tako je 1806. godine osnovano Licej, koje je 1810. preraslo u Centralne škole s fakultetskim oznakama (Obad, 1975).

Unatoč svim poteškoćama, Zadar se u 19. stoljeću uspio nametnuti kao važan visokoškolski centar koji je privlačio studente iz Dalmatinske regije, ali i sa šireg istočnojadranskog područja. Da su politički uvjeti bili povoljniji, Zadar je bio na dobrom putu da postane ključni sveučilišni centar na Jadranu. Sveučilište se nastavilo razvijati kroz godine. Uvodili su se novi odjeli, mijenjala se struktura i mijenjali su se zakoni. Nadalje, sve ove promjene su obogatile visoko školstvo u Zadru, ali i povijest visokog obrazovanja u Hrvatskoj.

4.3. Internacionalizacija Sveučilišta u Zadru

U ovom dijelu rada fokus će biti na današnjoj situaciji Sveučilišta u Zadru, odnosno kakvo je stanje i status internacionalizacije. Posebno će se gledati iz perspektive Odjela za anglistiku i Odjela za lingvistiku.

Sveučilište u Zadru sebe smatra modernim međunarodnim sveučilištem, generatorom znanja i za cilj ima promicati inovativne promjene temeljene na potrebama društva i načelima jednakih mogućnosti, društveno odgovornog ponašanja i visokih standarda. U skladu s navedenim, četiri glavna strateška cilja su: 1. Poboljšati uvjete rada studenata i zaposlenika Sveučilišta 2. Ojačati strukturu osoblja Sveučilišta 3. Provesti inovativne procese na Sveučilištu 4. Internacionalizacija Sveučilišta (Sveučilište u Zadru, 2020).¹

Sveučilište u Zadru definira svoju misiju kao prostor za stvaranje i prijenos novih znanja i tehnologija. Njegova vizija uključuje postati moderno međunarodno sveučilište koje promiče

1

https://www.unizd.hr/Portals/0/doc/doc_pdf_dokumenti/strategije/strateski_program_unizd_drustveno_humanisticko_umjetnicko_2020_2024_20211011.pdf [11.9.2024]

inovacije temeljem društvenih potreba i etičkih standarda. Strateški ciljevi za razdoblje 2017. - 2022. obuhvaćaju poboljšanje uvjeta rada, jačanje strukture osoblja, provođenje inovacija i internacionalizaciju. Ovi ciljevi dodatno su razrađeni kroz 16 razvojnih prioriteta i 58 mjera. Dva horizontalna cilja fokusiraju se na unapređenje položaja sveučilišta i osiguranje kvalitete i etičnosti.

Kada se radi o akreditaciji združenih studija između domaćih i inozemnih visokih učilišta, provodi se prema europskim standardima za osiguranje kvalitete. Učilišta zajednički biraju registriranu agenciju iz Europskog registra za osiguranje kvalitete, koja provodi inicijalnu akreditaciju. Ako se odabere druga agencija, domaće učilište dostavlja izvješće o akreditaciji. Pozitivna odluka druge agencije dovodi do priznavanja i odobrenja za izvođenje zajedničkog studija, koji se upisuje u registar Ministarstva znanosti i obrazovanja. Akreditacija traje pet godina, a postupak se detaljno uređuje aktom Agencije (Sveučilište u Zadru, 2022).²

Za mobilnost, u dokumentima se spominje sljedeće. Poslodavci, odnosno financijeri moraju prepoznati vrijednosti različitih vrsta mobilnosti. Također i mobilnosti između javnog i privatnog sektora kao važnog alata za poboljšanje znanja i stručnog razvoja u bilo kojoj fazi karijere istraživača. Stoga te opcije moraju biti strategija razvoja karijere te se svako iskustvo mobilnosti mora u potpunosti procijeniti i prepoznati u svom sustavu napredovanja karijere. To također zahtijeva uspostavljanje potrebnih administrativnih alata kako bi se omogućila prenosivost subvencija i odredbi socijalnog osiguranja, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom (Sveučilište u Zadru, 2005).³

Dakle, kada se pogledaju ovi dokumenti jasno je kako je cilj Sveučilišta promicanje internacionalizacije na razne načine kao što su subvencije, mobilnost itd. Bitno je spomenuti kako Sveučilište u Zadru nudi raznolike studijske programe na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini, uključujući dva integrirana studija. Programi su usklađeni s Bolonjskim procesom i uključuju ECTS bodove. Dobili su akreditaciju od Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje 2005. godine, što je omogućilo početak reformiranih studija. U akademskoj godini 2021./2022. Sveučilište nudi 35 preddiplomskih, 40 poslijediplomskih, 2 integrirana i 7 doktorskih studija (Sveučilište u Zadru, 2021).⁴ Za ovo istraživanje relevantno je spomenuti kako dva odjela pružaju mogućnost potpunog izvođenja nastave na engleskom jeziku. To su Odjel

² https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_151_2330.html [11.9.2024.]

³ https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/brochures/C%26C_EN.pdf [11.9.2024.]

⁴ <https://www.unizd.hr/studiji-i-studenti/studiji> [11.9.2024.]

anglistike i Odjel lingvistike. Odjel za anglistiku trenutačno izvodi tri studija: prijediplomski studij anglistike i diplomski studij anglistike: znanstveni smjer i diplomski studij anglistike: nastavnički smjer. Odjel lingvistike nudi prijediplomski studij Jezik i komunikacija u višejezičnom društvu koji se izvodi na engleskom jeziku. Dakle, Sveučilište u Zadru i ovim načinom doprinosi razvitku internacionalizacije u Hrvatskoj, a ovo istraživanje će ispitati stavove studenata o toj temi.

5. Analiza

5.1. Općenito razumijevanje internacionalizacije

Internationalizacija nije pojam koji je odmah poznat svim sudionicima istraživanja te su gotovo svi imali problema s objašnjavanjem što ona za njih predstavlja. U razgovoru, sudionici davali su različite odgovore i za svakoga od njih internacionalizacija predstavlja drugačiji pojam. Iako je internacionalizacija u današnjem svijetu vrlo zastupljena te su ispitanici aktivni sudionici u tome procesu, nisu uvijek svjesni da se tako naziva.

„Hm smatram da je internacionalizacija spajanje različitih kultura u jednu cjelinu i da to pridonosi boljim internacionalnim odnosima”. AF

„Znači integracija visokog obrazovanja u više svjetsku, odnosno u europsku razinu obrazovanja kroz komunikaciju i suradnju sveučilišta i fakulteta iz više zemlja”. DH

„Znači mi jedan viši stupanj obrazovanja te novih i boljih mogućnosti prilikom zapošljavanja”. AS

Iz odgovora je jasno da su sugovornici svjesni u kojem smjeru tema vodi. Razumiju općeniti pojam internacionalizacije te im je puno pomoglo u davanju odgovora kada su čuli temu istraživanja. Shvaćaju da se radi o povezivanju više kultura, odnosno zemalja, ali nije im jasno koji su to točno načini. Također, ne razumiju da se internacionalizacija ostvaruje kroz brojne načine, dakle svatko se fokusirao na samo jedan ili dva načina provođenja internacionalizacije.

„Ne znam točno što bi značio taj pojam, ali pretpostavljam da se radi o unaprjeđivanju povezanosti jedne države u odnosima s drugim državama”. NS

„Za mene znači veća cirkulacija ljudi iz različitih zemalja, u kontekstu studiranja rekla bih kroz Erasmus i ostale programe, a time i veća povezanost različitih kultura i načina prenošenja znanja”. SG

Većina odgovora fokusirala se na internacionalizaciju u kontekstu visokog obrazovanja, s obzirom na to da su ispitanici čuli koji je naslov prije davanja odgovora. Iako je pitanje bilo što za njih predstavlja internacionalizacija općenito svi su većinom davali odgovore kao da ih se pita u kontekstu visokog školstva.

„Pojam internacionalizacije u visokom obrazovanju po meni znači da se obrazovanje svede na određeni nivo gdje se spajaju različita gledišta i gdje se nalazi mnogo više mogućnosti za nekom mobilnosti kad kažem mobilnost, mislim na to da se više ne mora ići van države da bi se stekla neka diploma koja je priznata u više zemalja, kao na primjer da je u zemljama EU”. PS

Na pitanje kada su prvi puta čuli za internacionalizaciju gotovo svi su odgovorili da su čuli pri upisu na fakultet, odnosno na prvoj godini studija.

„Prve godine studiranja kada su nam objasnili Bolonjski proces, bodovanje te Erasmus”. DH

„Prilikom upisa na Sveučilište”. AS

„Prvi put čula na fakultetu gdje sam se prvi put i upoznala sa nekim internacionalnim načinom obrazovanja, jer sam upisala faks koji je usmjeren upravo na to”. AF

„Kad sam se upoznala s programom Erasmusa”. SG

Iako neki od sudionika do sada nisu bili upoznati s pojmom internacionalizacije ipak su svjesni da postoje različiti oblici međunarodne suradnje. Međutim, kasnije u razgovoru shvaćaju kako višezjezičnost može poboljšati pristup obrazovnim materijalima i resursima na više jezika, što omogućava studentima da bolje razumiju i koriste različite izvore znanja.

5.2. Stavovi o procesu internacionalizacije

Na upit zašto misle da je internacionalizacija važna za visoko obrazovanje odgovori su vodili u smjeru povezivanja s drugim kulturama i državama. Ispitanici su istaknuli pozitivnu stranu internacionalizacije koja omogućuje bolje mogućnosti u budućnosti, ali i mobilnosti. Također, spomenuli su i važnost ovakvog obrazovanja za inkluziju i suradnju s drugim državama.

„Smatram da je internacionalizacija važna za visoko obrazovanje jer uvodi veću mobilnost studenata, neko međukulturno razumijevanje i više prilike za napredak u profesionalnom smislu”.

AF

„Jer nam otvara nove mogućnost”. AS

„Važna je jer pruža studentima pa i profesorima mogućnost upoznavanja drugih kultura te tako pobuđuje svijest o inkluziji i suradnji s osobama drugih država te najvažnije kako bi sva sveučilišta bila na istoj razini“. DH

„Zato jer se upoznajemo s načinom koji se primjenjuje u drugim državama kao izlazimo iz standardnog načina pristupa u našoj državi i time nam je lakše vidjeti kako funkcioniraju stvari u drugim državama”. NS

Daljnji tok razgovora se nadovezuje na ovu temu te ide u smjeru pozitivnih aspekata internacionalizacije u visokom obrazovanju.

„Studentima se time nudi način da se upoznaju s drugim kulturama što dovodi do povećanja prihvaćanja različitih kultura i omogućava studentima da pri završetku studija imaju isti status ili broj položenih bodova i slično odnosno da su na istoj razini kao i ostali u drugim zemljama”. PS

„Bolju povezanost s ostalim stranim studentima, rad izvan Hrvatske”. AS

„Po mojem mišljenju internacionalizacija studentima donosi kao što sam i rekla neku drugu dimenziju gdje studenti mogu napredovati i razumjeti internacionalni aspekt smatram da nas osposobljava za različite uloge kako profesionalne tako i prilike za razumijevanje drugih kultura i stajališta”. AF

Većina ih, dakle, smatra da internacionalizacija donosi novitet koji pruža bolje mogućnosti za učenje novih stvari, kultura te da omogućava bolju poziciju u budućnosti što se tiče razvoja studija ili karijere. Razgovor oko nedostataka internacionalizacije dovodi do podijeljenih mišljenja. Iako dosta sudionika smatra da nema nedostataka, neki smatraju kako ipak treba poboljšati određene stvari kao što je plaćanje i omogućavanje više sredstava.

„Osobno ne smatram da postoje nedostaci”. PS

„Ne postoje”. LR

„Prvenstveno novac kao što je i očekivano drugim riječima putovanje je dosta skupo te si mnogo studenata ne može priuštiti odlazak na npr. Erasmus jer iako ministarstvo daje potporu, često to nije dovoljno”. IB

„Mislim da su jedini nedostaci to što je fali u Hrvatskoj”. SG

Dakle, stavovi su većinom pozitivni, gotovo svi ispitanici podržavaju internacionalizaciju u Hrvatskoj. Jedina zamjerka je nedostatak novaca u slučaju studentskih razmjena, a ispitanica je navela kao manu to što je nema dovoljno.

Sljedeće je tema vezana za internacionalizaciju na njihovom studiju, odnosno kako internacionalizacija utječe na akademsku kvalitetu i iskustvo na njihovom studiju.

Odgovori su različiti, ali većinom pozitivno orijentirani.

„Oba odjela na kojima studiram su više puta pozvali profesore iz drugih država kako bi nam održali predavanje, što može dovesti do osvještavanja o novim pogledima na neku tematiku. Također dovodi do veće mogućnosti internacionalne suradnje što onda dovodi do razvijanja projekata i istraživanja u međunarodnom smislu”. DH

„Mislim da utječe jako pozitivno, obogaćuje vokabular i brže se usvajaju vještine jezika”.

IB

„Sretna sam što sam upisala studij na engleskom jeziku jer sam prilikom učenja za ispite i pisanja seminara imala priliku poboljšati svoje znanje i dovest ga na novu razinu. Mislim da je na mom faksu taj aspekt dobro odrađen”. LR

Sljedeće je tema razgovora stav o stjecanju iskustva kroz internacionalizaciju i kako će im pomoći u budućoj profesionalnoj karijeri.

Odgovori su u potpunosti pozitivni te svi ispitanici smatraju da će im ova iskustva biti od pomoći u daljnjoj karijeri.

„Smatram da će iskustva stečena uz internacionalizaciju uvelike pridonijeti akademskoj kvaliteti”. AF

„Da, jer kada završim studij, imat ću mogućnost zaposliti se i negdje izvan Hrvatske ako ovdje neću moći naći posao”. SG

„Pomoći će mi jer će utjecati na profesionalnu karijeru tako što će mi već kroz studiranje približiti načine današnjeg modernog društva, poslovanja i općenito svega toga”. IB

Dakle svi sudionici smatraju da će im pomoći u budućnosti, odnosno da će im pružiti nova iskustva koja će moći iskoristiti u daljnjoj karijeri. Dakle, višejezične vještine mogu značajno poboljšati konkurentnost studenata na globalnom tržištu rada. Mnogi poslodavci traže zaposlenike koji mogu komunicirati na više jezika, što može otvoriti vrata za međunarodne karijere i prilike za rad u multinacionalnim kompanijama.

5.3. Kulturni utjecaj

U ovom dijelu pitanja, cilj je vidjeti koji su načini na koje se može upoznati druge kulture kroz internacionalizaciju, odnosno na koji način internacionalizacija doprinosi razumijevanju drugih kultura.

„Mislim da internacionalizacija doprinosi moje razumijevanju drugih kultura tako što sam svjesna načina na koji svijet funkcionira u nekom širem spektru, a ne samo u nekom ograničenom okviru koji bih imala da nisam bila unutar internacionalnog obrazovanja”. AF

„Kroz interakciju s ljudima iz drugih kultura pa tako i kroz razna predavanja o različitim kulturama, kao npr. na anglistici se uz jezik i gramatiku uči i kultura društva koje pričaju engleski jezik, što olakšava kasnije i potencijalnu selidbu u te zemlje i lakše prilagođavanje društvu”. DH

„Mogu više promišljati i razumjeti ostale kulture sporazumijevaju se izvornim lokalnim stanovništvom, te razumjeti njihovu kulturu, tradiciju i običaje”. NS

„Internacionalizacija mi u obrazovanju pokazuje kako svijet i druge države uče i shvaćaju različite materijale potiče komuniciranje na stranom jeziku ili sa stranim studentima”. PS

Dakle, ispitanici internacionalizaciju u visokom školstvu vide kao put u svijet, odnosno dobar početak za preseljenje u drugu državu ili za spoznavanje kako funkcionira obrazovanje u drugim državama.

5.4. Motivacija za studij na engleskom

Posljednja tema pitanja odnosi se na osobnu motivaciju studiranja na engleskom. Odgovori variraju, no sve ih povezuje želja za novim mogućnostima i povezivanjem s raznim drugim zemljama. Međutim treba istaknuti kako je jezik na kojem se održava studij središnji element u procesu internacionalizacije školstva, jer omogućava komunikaciju, razvoj višejezičnih vještina, kulturnu razmjenu, međunarodnu suradnju, ali i pripremu za globalno tržište rada koju su neki studenti spomenuli. Dakle uloga jezika u obrazovnim institucijama je ključna za uspjeh u globaliziranom obrazovnom okruženju. Studenti shvaćaju ove uloge jezika te ih sami spominju u svojim odgovorima.

Pitanja su se odnosila na motivaciju za upis, ali i prepreke za upis na studij koji je na engleskom jeziku.

Kao nedostatke uvođenja višejezičnosti u visokoškolsko obrazovanje studenti ističu nekoliko njih. Najčešći je nepoznavanje jezika, odnosno poteškoćama u praćenju nastave na jezicima u kojima nisu potpuno fluentni, što može utjecati na akademsku uspješnost i motivaciju studenata. To može dovesti i do osjećaja isključenosti, studenti koji su bolji u jednom jeziku mogu imati prednost u odnosu na one koji se bore s višejezičnim okruženjem. Neki studenti ističu i financijske probleme. Implementacija višejezičnih programa može biti skupa, a to se odnosi na materijale i pružanje podrške studentima.

„Motiviralo me prvenstveno prethodno znanje engleskog jezika i zanimanje za njihovu kulturu”. DH

„Kao prepreku smatram to što neki ljudi jednostavno nemaju baš dar govora stranih jezika i bez obzira koliko se trude, nekada im je pričanje stranih jezika otežano”. PS

Kada se spominju dobrobiti, studenti su puno otvoreniji i imaju više razloga za spomenuti. Najčešće se spominje mogućnost međunarodne razmjene u kojoj je lakše surađivati s kolegama iz različitih zemalja, s obzirom da studiraju na engleskom, što potiče globalnu razmjenu ideja i zajedničke projekte. Dakle, dolaze u kontakt s različitim kulturama i perspektivama, što doprinosi njihovom kulturnom razumijevanju i toleranciji. Ovo može povećati globalnu svijest.

„Ono što me motiviralo da započnem studij u kojem je uključen proces internacionalizacije je to što me studij koji se izvodio na engleskom jeziku privukao sam po sebi. Na prvu mi je djelovalo vrlo zanimljivo i privlačno, odskakalo mi je od drugih studija na dobar način. Smatrala sam da ću sa studijem koji uključuje aspekt internacionalizacije naučiti više toga što ne bih mogla na nekom klasičnom hrvatskom studiju”. LR

„Smatram da su glavne prepreke koje sprječavaju druge studente da započnu ovakve studije strah od nepoznatog i strah od nerazumijevanja. Smatram da studij koji je internacionalan većini ljudi stvara neku zbunjenost, a time i nelagodu”. IB

Dakle, kao prepreku ističu se nerazumijevanje jezika, strah od nepoznatog, odnosno neki drugačiji pristup koji nije tipičan za hrvatsko školstvo. S druge strane, motivacija dolazi jer

postoji želja za upoznavanjem nečeg novog. Neki su motivirani isključivo tom kulturom kao što su ispitanici koji su na studiju Anglistike. Međutim, studenti ističu koliko je engleski važan kao jezik na kojem se studij izvodi. Kao što je već spomenuto engleski se naziva globalnim jezikom i dominantan je u međunarodnoj komunikaciji.

“Pomaže studentima da ostanu da ostanu u trendu s npr. razvojem tehnologije i socioekonomskim promjenama u svijetu”. PS

Dakle, studenti otkrivaju kako su motivirani željom za novim iskustvima i razumijevanjem drugih kultura, dok se prepreke često odnose na jezične barijere i strah od nepoznatog. Preporuke za poboljšanje internacionalizacije uključuju povećanje broja međunarodnih programa, proširenje partnerskih sveučilišta, i omogućavanje pristupa studijskim programima na engleskom jeziku u svim disciplinama. Ove promjene mogu pomoći u stvaranju bogatijih obrazovnih iskustava i boljoj pripremi studenata za globalizirani svijet.

Posljednja tema razgovora vezana je za promjene ili poboljšanja koje bi željeli vidjeti u vezi s internacionalizacijom na sveučilištu. Dakle, višejezičnost potiče razvoj strategija i politika jezičnog upravljanja unutar institucija. Ovo uključuje odluke o tome koji jezici će biti službeni, kako će se nastava provoditi na različitim studijima, ali i različitim jezicima kako će se pratiti stav i ponašanje studenata u višejezičnom okruženju.

„Voljela bih vidjeti više studija koji su internacionalni, to jest više studijskih programa koji imaju taj aspekt internacionalizacije. Na našem sveučilištu, koliko ja znam, jedino je studijski program Jezika i komunikacije u višejezičnom društvu internacionalan. Definitivno bi ih trebalo više biti”. AF

„Povećanje broja partnerskih sveučilišta koja nude Erasmus za oba studija, jer dok je lako naći zamjenske kolegije za anglistiku, navodno se kolegiji pedagogije dosta mijenjaju i teže je naći zamjenske kolegije”. DH

„Mogućnost pohađanja svih studija na engleskom jeziku, svih odjela a ne samo anglistike”. PS

Dakle, ispitanici se većinom slažu kako postoji prostora za napredak. Navode različite primjere, a neki od njih su više studija na engleskom jeziku, više kolegija na engleskom jeziku te

povećanje partnerskih sveučilišta u procesu Erasmus projekta. Nadalje, može se vidjeti kako studenti nisu dobro informirani te oni koji studiraju Anglistiku većinom smatraju kako je to jedini studij na Sveučilištu u Zadru na engleskom jeziku. Svakako bi trebalo približiti studentima njihove mogućnosti, a zatim uvesti bolje mogućnosti za internacionalizaciju u obrazovanju. Nadalje, postoje različite strategije jezičnog upravljanja kojima se može olakšati proces internacionalizacije u visokoškolskim ustanovama. To mogu biti razvijanje jasnih jezičnih politika, pružanje podrške u učenju jezika, korištenje materijala na više jezika, obukom nastavnog osoblja, poticanjem kulturne razmjene, integriranjem jezičnih resursa u administrativne procese te redovito praćenjem stavova studenata i prilagođavanje njihovim potrebama. Visokoobrazovne ustanove mogu stvoriti inkluzivno i učinkovito okruženje koje uspješno podržava svoje studente, ali i međunarodne studente.

6. Zaključak i rasprava

Cilj istraživanja bio je analizirati strategije koje visokoškolske ustanove primjenjuju kako bi podržale višejezičnost u obrazovnom sustavu te ispitati koliko su studenti svjesni koncepta internacionalizacije i kakav stav imaju prema studiranju na engleskom jeziku. Korištenjem kvalitativne metodologije, kroz polustrukturirane intervju s odabranim studentima Sveučilišta u Zadru, dobiveni su uvidi u njihovo razumijevanje i percepciju internacionalizacije te jezičnih politika. U ovom istraživanju se ističe važnost internacionalizacije u visokoškolskom obrazovanju, posebno u kontekstu jezične politike. U današnjem globaliziranom svijetu, sveučilišta se suočavaju s potrebom prilagodbe kako bi osigurala kvalitetno obrazovanje i istraživanje te promicala interkulturalnu razmjenu. Internacionalizacija donosi brojne prednosti, poput proširenja mogućnosti za akademsku mobilnost, razumijevanja različitih kultura i povećanja konkurentnosti studenata na globalnom tržištu rada. Međutim, također nosi izazove, osobito u pogledu usklađivanja jezičnih potreba međunarodnih studenata i nastavnog osoblja, što je ključno za uspješan proces internacionalizacije.

Rezultati istraživanja pokazali su da većina studenata prepoznaje važnost internacionalizacije kao alata za povezivanje s drugim kulturama i unapređenje osobnih i profesionalnih mogućnosti. Studenti vide pozitivne aspekte studiranja na engleskom jeziku, kao što su poboljšanje jezičnih vještina i veće mogućnosti za mobilnost i međunarodnu suradnju. Međutim, neki studenti istaknuli su i određene prepreke, poput financijskih poteškoća prilikom odlaska na međunarodne programe razmjene ili izazova u savladavanju stranog jezika. Rezultati pokazuju da sudionici

internacionalizaciju vide najviše u kontekstu međunarodne razmjene i upoznavanja drugih kultura. Internacionalizaciju koliko god je prisutna ne vide u kontekstu jezične politike. Malo koji sudionik je komentirao izvođenje nastave na engleskom i osvrtao se na upravljanje jezikom i jezične ideologije. Spominjao se komentar nekih sudionika kako su željeli da se nastava odvija na engleskom jeziku jer im se sviđa ta kultura, jezik ili s druge strane jer to vide kao dobar put za budućnost i povezivanje sa stranim državama koje im mogu biti buduće mjesto rada. Dakle, internacionalizacija je za njih sredstvo za olakšanje budućeg života u stranim zemljama. Dakle, dobiveni odgovori djelomično su odgovorili na ciljano pitanje. Ispostavilo se da se sudionici nisu osvrtao na jezični kontekst pitanja, tako da taj dio istraživanja nije u potpunosti ispunio očekivanja. Međutim, sudionici su vrlo konkretno govorili o nejezičnim kontekstima internacionalizacije. Bez obzira na to, iz razgovora sa sudionicima izvuklo se najviše kako bi se dotakla tema jezične politike.

Istraživanje je ukazalo na važnost jezične politike na sveučilištu, koja mora biti osmišljena tako da podrži različite jezične potrebe međunarodnih studenata. Iako engleski jezik igra ključnu ulogu kao *lingua franca* u visokoškolskom obrazovanju, potrebno je razvijati i druge jezične strategije koje će omogućiti bolju inkluziju i prilagodbu svih studenata.

Ovo istraživanje doprinosi boljem razumijevanju procesa internacionalizacije u visokom obrazovanju i uloge jezika u tom procesu. Praktične implikacije istraživanja uključuju preporuke za unapređenje jezičnih politika na sveučilištima kako bi se olakšala integracija međunarodnih studenata i unaprijedila kvaliteta obrazovanja. U konačnici, ovo istraživanje otvara prostor za daljnja istraživanja o višejezičnosti i internacionalizaciji u obrazovanju, potičući rasprave o tome kako najbolje iskoristiti prednosti globalizacije i internacionalizacije u kontekstu visokog obrazovanja. Na temelju prikupljenih podataka, mogu se identificirati ključne preporuke za poboljšanje jezičnih politika i strategija koje podržavaju internacionalizaciju, čime se osigurava kvalitetnije obrazovno iskustvo za sve studente.

7. Literatura

Balenović, K. (2011). Motivacija odraslih učenika za učenje engleskog jezika u kontekstu globalizacije. *Napredak*, 152(2), 189–209.

Barát, E., Studer, P. i Nekvapil, J. (Ur.). (2013). *Ideological conceptualizations of language: Discourses of linguistic diversity*. Peter Lang.

- Blackledge, A., Creese, A., Baraç, T., Bhatt, A., Hamid, S., Wei, L. i Yağcioğlu, D. (2008). Contesting 'language' as 'heritage': Negotiation of identities in late modernity. *Applied Linguistics*, 29(4), 533–554.
- Blommaert, J. (2006). Language policy and national identity. In T. Ricento (Ur.), *An introduction to language policy: Theory and method* (str. 238–254). Blackwell Publishing.
- Bognar, L. (2000). Kvalitativni pristup istraživanju odgojno-obrazovnog procesa. *Zbornik radova Učiteljske akademije u Zagrebu*, 2(1), 45–54.
- Braček Lalić, A. (2010). Internacionalizacija visokega školstva - konceptualni okvir. In [online] (str. 325–336). Preuzeto 10. rujna, 2024. <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-080-2/325-336.pdf>
- Constitution of 1945*. (1945). *The constitution of the Republic of Indonesia*. Preuzeto 11. rujna 2024. <https://example.com/indonesian-constitution-1945>
- Coste, D., Moore, D. i Zarate, G. (1997). *Plurilingual and intercultural competence*. Council of Europe.
- Council of Europe. (2001). European language portfolio. CILT.
- Coyle, D. (2007). CLIL: Towards a connected research agenda for CLIL pedagogies. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 10(5), 543–562. <https://doi.org/10.1080/13670050708668629>
- Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: Content and language integrated learning*. Cambridge University Press.
- Crystal, D. (2012). *English as a global language*. Cambridge University Press.
- Crystal, D. (2014). *English as a global language*. Cambridge University Press.
- Darquennes, J., Du Plessis, T., i Soler, J. (2020). Language diversity management in higher education: Towards an analytical framework. *Sociolinguistica*, 34(1), 7–29.
- García, O. i Kleifgen, J. A. (2010). *Educating emergent bilinguals: Policies, programs, and practices for English language learners*. Teachers College Press.

Hornberger, N. H. (1991). Extending enrichment bilingual education: Revisiting typologies and redirecting policy. In O. García (Ur.), *Bilingual education: Focus on Joshua A. Fishman* (svezak 1, str. 215–234). John Benjamins.

Kroskriky, P. V. (2017). Jezične ideologije. *Jat: časopis studenata kroatistike*, 1(3), 126–160.

Lujić, R. (2016). Dvojezično i višejezično obrazovanje u Republici Hrvatskoj u svjetlu hrvatske jezične politike i planiranja. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 23(2), 99–120.

Mestenhauser, J. A., & Ellingboe, B. J. (1998). *Reforming the higher education curriculum: Internationalizing the campus*. American Council on Education/Oryx Press Series on Higher Education. Oryx Press.

Meyer, H. D. i Ramirez, F. O. (2005). *The world of higher education: The case of the United States*.

Obad, S. (1975). Visoko školstvo u Zadru tijekom devetnaestog stoljeća. *Radovi. Razdio historije, arheologije i historije umjetnosti*, 14(6).

Ošmjanski, V. (2015). *Concept of English language as a lingua franca and its perception in the academic community of Serbia* (Doktorska disertacija). Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.

Radošević, M., Pasula, M., Radičev, S., Baošić, M., Ikonov, D., i Ristić, N. (2018). Internacionalizacija univerziteta – preduslovi i ciljevi. In *Zbornik radova XVIII Skupa Trendovi Razvoja – Internacionalizacija univerziteta* (str. 1–3). Zlatibor.

Soler, J. (2020). University language policy in Estonia and Catalonia: Is there a north-south divide in European higher education? *Sociolinguistica*, 34(1), 57–70. Preuzeto 10. rujna 2024. <https://doi.org/10.1515/soci-2020-0005>

Spolsky, B. (2004). *Language policy*. Cambridge University Press.

Staničić, S. (2000). *Vođenje odgojno-obrazovne djelatnosti u školi* (Doktorska disertacija). Filozofski fakultet u Rijeci.

Steger, M. B. (2017). *Globalization: A very short introduction*. Oxford University Press.

Sveučilište u Zadru. (2005). *European Charter for Researchers / Code of Conduct for the Recruitment of Researchers*. Preuzeto 10. rujna 2024.

https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/brochures/C%26C_EN.pdf

Sveučilište u Zadru, 2020. *Strateški program znanstvenih istraživanja u području društvenih i humanističkih znanosti te u umjetničkom području od 2020. do 2024.* Preuzeto 10. rujna 2024.

https://www.unizd.hr/Portals/0/doc/doc_pdf_dokumenti/strategije/strateski_program_unizd_drustveno_humanisticko_umjetnicko_2020_2024_20211011.pdf

Sveučilište u Zadru, 2022. *Zakon o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti.*

Preuzeto 10. rujna 2024. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_151_2330.html

Vavrus, F. i Pekol, A. (2015). Critical internationalization: Moving from theory to practice. *Forum for International Research in Education*, 2(2), 5–21. Lehigh University Library and Technology Services.

Vila, F. X., & Bretxa, V. (Ur.). (2014). *Language policy in higher education: The case of medium-sized languages* (Vol. 158). Multilingual Matters.

Vuković, P. (2016). Vijeće za normu i teorija upravljanja jezikom. *Suvremena lingvistika*, 42(82), 219–235.

Ytsma, J. (2001). Towards a typology of trilingual primary education. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 4(1), 11–22. Preuzeto 10. rujna 2024.

<https://doi.org/10.1080/13670050108667715>